

Логопедична робота з розвитку діалогічного мовлення дітей засобами дидактичних ігор здійснювалася поетапно. Процес логокорекційної роботи з дітьми з ЗНМ III рівня був організований у традиційній системі логопедичного впливу, проте у зміст включалися дидактичні ігри та вправи для розвитку діалогічного мовлення за такими напрямками: діалог – етикетного характеру, діалог – розпитування, діалог – обмін думками, повідомлення, що сприяють активізації процесів у дітей. [2]. Дидактичні завдання ігор і вправ були побудовані так, щоб навчити дітей складати діалог, вступати в словесний контакт. Нами були запропоновані такі дидактичні та рухливі ігри : «Зустріч друзів», «У лікарні», «Макове зернятко», «Хлібець», «Кішка та мишка», «Так або ні», «Розмова по телефону» та інші [1].

Основні висновки. Розвиток діалогічного мовлення має велике значення не тільки для загального мовленнєвого розвитку, а й для успішної соціалізації дитини. Комунікативна взаємодія в процесі гри, навчання і інших життєвих ситуацій з дорослими і однолітками – це необхідна умова гармонійного розвитку дитини. Засобом підвищення рівня розвитку діалогічного мовлення ми обрали дидактичні ігри та вправи, перш за все, враховуючи їх доступність, динамічність, образність й емоційність. Ігри діалогічного змісту сприяють активізації емоційних і мисленнєвих процесів. Засвоюючи в спілкуванні з дорослими техніку різних ігор, дитина потім узагальнює ігрові способи і переносить на інші ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богущ А. М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник / А. М. Богущ, Н. І. Луцан. – К.: Видавничий дім «Слово», 2008. – 256 с.
2. Гінжелюк О. В. РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР І ВПРАВ [Електронний ресурс] / О. В. Гінжелюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – Режим доступу до ресурсу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/104/17894-rozvitok-dialogichnogo-movlennya-u-ditej-iz-znm-zasobami-didaktichnix-igor-i-vprav.html>.
3. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) / І. С. Марченко., 2017. – 312 с.

Дар'я Марюха,

здобувач вищої освіти з курсу

Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Наук. керівник: **Г. М. Мицик**

ас. каф. прикладної психології та логопедії (БДПУ)

ПРО РОЛЬ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОГО КОМПОНЕНТУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Мовлення є основою формування соціальних зв'язків дитини з оточуючим світом. У дітей з порушенням мовлення завжди виникають проблеми, пов'язані із

спілкуванням та навчанням. Вирішення цих проблем можна забезпечити за допомогою спеціально організованого корекційної-розвиткового процесу, який здійснюється у формі ігрової діяльності.

Значення гри як провідного виду діяльності дозволяє широко використовувати дидактичні ігрові прийоми під час логопедичної роботи. А також виводить дидактичну гру на перший план серед різноманітних методів корекційного впливу. За допомогою застосування дидактичної гри і окремих ігрових дій у ході занять можна подолати ряд труднощів, що виникають у логопедичній роботі з дітьми, що мають мовленнєві порушення.

Ступінь досліджуваності проблеми. Вплив ігрової діяльності на виховний процес дітей було розкрито в роботах педагогів-класиків (А. Я. Каменський, С. Ф. Русова, В. О. Сухомлинський, К. Д. Ушинський та ін.) та педагогів сучасності (Л. В. Артемова, А. К. Бондаренко, Г. І. Григоренко, Р. І. Жуковська, В. Г. Захарченко та ін.). Такі вчені як Е.О. Фльоріна, Т.Б. Філічева, Т.В. Туманова, Н.С. Жукова, О.М. Мастюкова, Г.В. Чиркіна, Н.І. Лалаєва приділяли велику увагу розвитку лексики та граматики у дітей із порушеннями мовлення методами дидактичних ігор, вправ і завдань.

Метою дослідження є розгляд дидактичної гри як засобу ефективного поповнення дітьми дошкільного віку словникового запасу та засвоєння нових граматичних категорій. Реалізації зазначеної мети передувало використання теоретичних методів дослідження, зокрема таких як:

Загальновідомо, що гра є провідною діяльністю дитини дошкільного віку, засобом пізнання світу й всебічного розвитку, важливим методом виховання. Існують різні погляди на місце гри у корекційно-виховному процесі. Одні дослідники розглядають гру як засіб повторення, закріплення та поглиблення знань (М. Вовковинський, Р. С. Гуревич, Л. П. Мочалов, В. Радзецький, С. М. Саламатова та ін.), інші не відкидають можливостей дидактичної гри у засвоєнні нових знань (В. М. Букатов, В. І. Василів, О. Б. Сокольська, С. Г. Стефанцев, С. Узморська, М. М. Фіцула та ін.). Крім дидактичної гри виділяють ще й ігрові прийоми навчання (Р. І. Жуковська, М. І. Мікітинська, Л. Г. Тимошевська, А. П. Усова).

На думку багатьох дослідників, ігрові прийоми використовуються з метою забезпечення цікавості та тривалості уваги, активності дітей. Дидактичні ігри сприяють досягненню цілей виховання (А. С. Газман, Є. М. Гельфанд, С. А. Шмаков, А. В. Запорожець та ін.), формуванню особистісної спрямованості (П. І. Белан, С. А. Габрусевиц, Г. А. Зорін, М. І. Іл'юк, Т. А. Кулікова, М. І. Марголіна, Н. С. Пряжніков та ін.). Велика кількість наукових досліджень розглядає різні аспекти підвищення ефективності навчання як за допомогою окремих видів ігор, так і їх комплексів (Н. В. Бордовська, Р. Г. Грем, К. Ф. Грей, Є. М. Мінський, В. В. Петрусинський, А. О. Реан та ін.) [2. с.23-24].

Дидактичні ігри – це різновид ігор з правилами, спеціально створеними педагогами. Вони спрямовані на вирішення конкретних завдань у навчанні і вихованні дітей. Основна особливість дидактичних ігор визначена їх назвою: це навчальні ігри. Навчальне завдання втілюється

авторами гри у відповідному змісті, реалізується за допомогою ігрових дій, які виконують діти. Дитину зацікавлює у грі не навчальне завдання, що в ній закладене, а можливість виявити активність, виконати ігрові дії, отримати результат, виграти. Однак, якщо учасник гри не оволодіє знаннями, які визначені навчальним завданням, він не зможе успішно виконати ігрові дії, отримати результат [1, с. 21-22].

Поширеною є класифікація дидактичних ігор за характером матеріалу, згідно з якою виокремлюють ігри з предметами, настільно-друковані та словесні ігри. У іграх з предметами використовують дидактичні іграшки (мозаїку, кубики), реальні предмети, різноманітний природний матеріал. Під час таких ігор діти ознайомлюються з їх властивостями та ознаками, порівнюють, класифікують їх. Поступово їхня ігрова діяльність ускладнюється, вони починають вирізняти, об'єднувати предмети за однією ознакою (кольором, формою, призначенням), що сприяє розвитку логічного мислення [3, с. 252].

Настільно-друковані ігри передбачають дії не з предметами, а з їх зображеннями. Найчастіше вони зорієнтовані на розв'язання таких ігрових завдань: добір картинок за схожістю, складання цілого з частин тощо. Завдяки таким діям діти уточнюють свої уявлення, систематизують знання про навколишній світ, розвивають розумові процеси та операції, просторові орієнтації, кмітливість, увагу, формують організаторські вміння [3, с. 252].

Особливої уваги в контексті нашого дослідження набувають словесні ігри. Як зазначає вітчизняна вчена А. М. Богуш: «у словесних іграх реалізується важливий методологічний принцип єдності мови, мислення і мовлення. Крім розумових завдань, у словесних іграх вирішуються такі мовленнєві завдання, як виховання звукової культури мовлення, формування граматичної правильності мовлення, збагачення, уточнення і активізація словника дітей, розвиток зв'язного мовлення. За допомогою словесних ігор у дітей виховується бажання займатися розумовою працею. У грі сам процес мислення протікає активніше, труднощі розумової праці дитина долає легше, не помічаючи, що її навчають» [1, с. 45-46].

Основною метою вчителя-логопеда при роботі з дітьми дошкільного віку, що мають порушення мовлення, забезпечити засвоєння ними базової лексики, що необхідна їм для спілкування; та формування навичок її використання. Вивчення елементарного лексичного мінімуму неможливо без засвоєння дітьми лексико-граматичних структур. Для цього вчителю-логопеду необхідно використовувати різного роду лексичні та лексико-граматичні ігри: «Чарівна торбинка», «Що зникло?», «Хто це?», «Якого кольору?», «Одягни ляльку», «Мама та дитинчата» та інші. Рекомендується використовувати в роботі з удосконалення усного мовлення дітей лексичні цикли та альбоми на різні лексичні теми, такі як: «Овочі», «Фрукти», «Ягоди», «Осінь», «Посуд», «Продукти харчування», і т.д.

Матеріал для лексичних вправ підбирається з поступовим ускладненням в напрямках: розширення словника на основі ознайомлення з новим колом явищ і предметів; введення нових слів, що позначають відносини, властивості, якості явищ і предметів; введення нових слів, що позначають ознаки узагальнення й відмінності.

Слід зазначити, що для того щоб гра носила корекційно-розвитковий

вплив, необхідно дотримуватись при їх доборі певних правил. Так, до основних ми віднесли: враховування вікових та психологічних особливостей дітей, етіопатогенезу порушення мовлення, наявності вторинних відхилень; зони актуального та найближчого її розвитку, ведучого типу діяльності дитини.

Основні висновки. Отже, враховуючи вищевикладене, ми можемо стверджувати, що застосування дидактичних ігор на логопедичних заняттях з дітьми, що має порушення мовлення, впливає на їх розумовий розвиток, удосконалює мислення, увагу, творчі здібності, забезпечуючи навчання у співпраці. До того ж, ігри дають можливість уникнути перенавантаження дітей та сприяють стійкому засвоєнню лексичного матеріалу за умови систематичного й цілеспрямованого їх проведення, а також дотримання певних вимог.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богущ А. М., Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навч.- метод. посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. 256 с.
2. Бурова А., Долинна О. Планування освітнього процесу в сучасному дошкільному закладі. *Дошкільне виховання*. 2002. № 11. С.25-26
3. Онищенко А. С. Вплив дидактичних ігор з англійської мови на розвиток інтелекту дошкільників. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2011. Вип. 9. С. 250-255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znp_2011_9_48

Анастасія Маринка,

студентка 3 курсу

Факультету дошкільної, спеціальної та соціальної освіти

Наук. керівник: **Н. М. Анастасова**

ст. викладач кафедри прикладної психології та логопедії (БДПУ)

ФОРМУВАННЯ ІНТОНАЦІЙНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ЗАЙКУВАТИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність. Однією з актуальних проблем сьогодення є формування та тренування інтонаційної сторони мовлення у зайкуватих дітей. Формування та тренування інтонації дає мускульні та фізичні навички, допомагає навчитися сприймати просодеми, як знаки, що мають смисл – логічний і граматичний [1].

Проблема формування інтонаційної сторони мовлення дітей із зайканням розглядається в дослідження І. Сікорського, С. Асланової, Л. Беякової, Н. Власової, Г. Волкової, І. Вигодської, В. Кондратенко.

Комплексною проблемою являється удосконалення методів та прийомів формування інтонаційної сторони мовлення у зайкуватих дітей, тому воно може бути успішно розв'язане лише на основі цілісного вивчення пройденого дефектологічною наукою і практикою шляху розвитку, об'єктивного і системного аналізу їх сучасного стану, глибокого осмислення ідей і положень, які визначають потреби майбутнього, наукового обґрунтування перспектив розвитку методів та прийомів допомоги зайкуватим дітям.